

Formy i przejawy krzywdzenia/przemocy wobec małoletniego: fizyczne, psychiczne, seksualne, zaniedbywanie – jako niedopuszczalne wobec małoletniego zachowania lub sytuacje.

- 1) **KRZYWDZENIE / PRZEMOC FIZYCZNA** – obejmuje wszelkie nieprzypadkowe użycie siły fizycznej wobec małoletniego, w wyniku czego doznaje on bólu fizycznego i (ewentualnie) urazów lub zachowania, które mogą spowodować takie konsekwencje (stwarzają takie ryzyko).

Przemocą wobec małoletnich są kary fizyczne. Kara fizyczna to jakiegokolwiek karanie z użyciem siły fizycznej, które ma na celu spowodowanie pewnego nawet niewielkiego bólu lub dyskomfortu. Obejmuje wszelkie uderzanie małoletniego ręką lub jakimkolwiek innym przedmiotem oraz kopanie, potrząsanie, rzucanie w niego przedmiotami, drapanie go, szczypanie, gryzienie, ciągnięcie za włosy lub uszy, nakazywanie utrzymywania jakiejś niewygodnej pozycji (np. klęczenie, stanie z podniesionymi rękami), oparzenie czy przypalenie bądź w postaci bolesnych czynności (np. szorowanie ust mydłem, zmuszanie do połykania gorących potraw, karmienie na siłę) i inne podobne akty.

- 2) **KRZYWDZENIE / PRZEMOC PSYCHICZNA** – wszelkie zachowania prowadzące do niszczenia lub zaburzenia u małoletniego konstruktywnego obrazu własnej osoby, wszelkie zachowania, które powodują lub mogą powodować u małoletniego (w sensie bezpośrednim lub odległym w czasie) różne problemy emocjonalne lub psychospołeczne, w tym zaburzenia emocjonalne, poznawcze, zaburzenia zachowania oraz problemy psychiczne. Są to wszelkie zachowania, które w ocenie społecznej i naukowych standardów są psychologicznie destrukcyjne. Mogą to być zarówno powtarzające się zachowania jak i pojedyncze akty, mające na celu wywołanie u małoletniego przykrości, poczucia małej wartości bycia niekochanym, niechcianym, nieakceptowanym, itp.

W szczególności przemoc psychiczna obejmuje takie zachowania jak:

- a) wyzwiska i inne formy agresji werbalnej,
  - b) terroryzowanie, straszenie, w tym grożenie lub sugerowanie użycia siły fizycznej w celu wyrządzenia bólu, grożenie zabiciem, wyrzuceniem z zajęć, szkoły, placówki, domu lub grożenie umieszczeniem małoletniego w miejscu, którego nie lubi lub się boi, straszenie lub akty zniszczenia ulubionych rzeczy małoletniego bądź wyrządzenie krzywdy ulubionym zwierzętom,
  - c) izolowanie,
  - d) szantażowanie,
  - e) nadmierne wymagania, nieliczenie się z możliwościami rozwojowymi małoletniego,
  - f) nadmierna kontrola, nadmierne ograniczanie swobody,
  - g) wzbudzanie poczucia winy, stałe obwinianie i krytykowanie, czynienie z małoletniego kozła ofiarnego,
  - h) upokarzanie, stosowanie poniżających porównań, zawstydzanie, wyśmiewanie, stawianie małoletniego w sytuacji sprzecznych wymagań,
  - i) ignorowanie, demonstrowanie odrzucenia, celowe niedostrzeganie małoletniego,
  - j) niereagowanie na potrzeby emocjonalne małoletniego,
  - k) korumpowanie, przekupywanie,
  - l) namawianie do lub zachęcanie małoletniego do niewłaściwych społecznie i moralnie zachowań (autodestrukcyjnych, antyspołecznych, przestępczych, dewiacyjnych i ryzykownych, społecznie nieaprobowanych).
- 3) **WYKORZYSTYWANIE SEKSUALNE** – obejmuje jakikolwiek typ zachowań wykorzystujących małoletniego do stymulacji i satysfakcji seksualnej przez osobę dorosłą lub znacząco starszą, które mogą obejmować różne zachowania z kontaktem fizycznym z małoletnim lub bez fizycznej styczności. Oznacza wciąganie osoby małoletniej w jakąkolwiek aktywność seksualną, która ma na celu satysfakcję erotyczną innej osoby, a której małoletni nie rozumie i nie ma możliwości obrony i którą odbiera jako krzywdzącą w chwili zajścia lub później.

Zachowania molestowania seksualnego obejmują: stosunki seksualne (genitalne, oralne, analne, udowe), pobudzanie i dotykание intymnych miejsc małoletniego, masturbacja przy użyciu małoletniego lub w jego obecności. Obejmują także rozmowy, komentarze, insynuacje lub żarty o treści seksualnej, ekshibicjonizm, podglądanie, prezentowanie małoletniemu wykonania czynności seksualnej a także nakłanianie do oglądania pornografii lub udostępnianie mu treści mających taki charakter, lub umożliwianie małoletniemu zapoznanie się z nimi. Obejmują także dziecięcą pornografię rozumianą jako wszelkie materiały ukazujące małoletniego uczestniczącego w rzeczywistych lub symulowanych zachowaniach o wyraźnie seksualnym charakterze oraz dziecięcą prostytucję.

Molestowanie seksualne oznacza więc nie tylko zgwałcenie czy inną napaść seksualną, ale również zachowania, których skutkiem jest naruszenie godności lub poniżenie osoby małoletniej, do której są kierowane. To zachowania seksualne oraz inne zachowania związane z płcią, które są wrogie, obraźliwe lub poniżające. Może to być również nękanie małoletniego ze względu na płeć, orientację seksualną oraz tożsamość płciową.

Przykłady naruszeń seksualnych:

- a) niestosowne żarty o seksualnym podtekście,
- b) robienie uwag i aluzji o charakterze seksualnym, gesty o wydźwięku seksualnym,
- c) lubieżne przyglądanie się,
- d) niepożądane zaloty seksualne, wielokrotne namawianie na randkę,
- e) wyśmiewanie lub nieodpowiednie uwagi o kontekście seksualnym w stosunku do osoby małoletniej (jej ubioru, uczesania, wieku, życia prywatnego i seksualnego),
- f) sugerowanie, że przychylność seksualna może wiązać się z gratyfikacją,
- g) dopominanie się gratyfikacji seksualnych, np. pocałunków, rozebrania się, przytulania,

- h) nieuzasadniony kontakt fizyczny (np. dotykanie, obejmowanie, poklepywanie bez wyraźnej zgody osoby, która osiągnęła wiek zgody; w przypadku małoletnich poniżej 15 roku życia za nieistotny uznaje się fakt, że małoletni wyraził zgodę),
- i) demonstrowanie treści o charakterze pornograficznym (fotografie, rysunki, teksty),
- j) molestowanie z wykorzystaniem mediów elektronicznych, takie jak przesyłanie niechcianych wiadomości o charakterze seksualnym, zamieszczanie gróźb lub poniżających komentarzy w mediach społecznościowych, tworzenie fałszywej osoby, by znęcać się nad kimś w Internecie, tworzenie strony internetowej o ofierze, aby kpić z niej i poniżać ją oraz stawiać fałszywe oskarżenia w Internecie.

4) **ZANIEDBYWANIE I NIEDBAŁE TRAKTOWANIE** – oznacza brak należnych małoletniemu zachowań, co powoduje niezaspokajanie niezbędnych dla prawidłowego rozwoju potrzeb egzystencjalnych małoletniego związanych z odżywianiem, ubiorem, schronieniem, higieną, opieką medyczną oraz kształceniem, ale też narażanie małoletniego na jakiegokolwiek niebezpieczeństwo i brak zapewniania bezpieczeństwa przez osoby odpowiedzialne za jego dobro. Zaniedbywanie może być intencjonalne lub niezamierzone, a wręcz nieświadome co do konsekwencji powodowania sytuacji.

W rozumieniu czym jest zaniedbywanie istotną rolę pełnią obowiązujące standardy społeczne, kultura i przekonania dotyczące właściwej opieki nad małoletnim.

Rodzaje zaniedbywania:

- a) **Fizyczne:** nieodpowiednie odżywianie, ubiór, higiena, schronienie oraz brak nadzoru i opieki, a także narażanie zdrowia i życia małoletniego na niebezpieczeństwo;
- b) **Medyczne:** nieszukanie pomocy medycznej lub poważne opóźnienie w jej szukaniu w sytuacji poważnych urazów czy chorób bądź problemów

zdrowotnych małoletniego, brak podejmowania czynności zalecanych na bazie wiedzy medycznej w leczeniu małoletniego;

- c) **Edukacyjne i wychowawcze:** brak stymulacji poznawczej małoletniego, brak realizacji obowiązku szkolnego, przyzwolenie na wagarowanie, na nieuzasadnione opuszczanie szkoły, przyzwolenia i brak działań w sytuacji występowania u małoletniego różnych zachowań problemowych (alkohol i inne), brak dbałości o zapewnienie specjalnych działań edukacyjnych małoletniego i któremu zalecono takie wskazania, brak zapewnienia pomocy psychopedagogicznej, odmowa poddania małoletniego zabiegom korekcyjnym, terapeutycznym w sytuacjach występowania u niego problemów z zachowaniem, zaburzeń emocjonalnych i innych, brak zainteresowania sytuacją szkolną małoletniego, całkowity brak współpracy i zainteresowania rodziców/opiekunów sytuacją szkolną małoletniego;
- d) **Emocjonalne:** brak wsparcia małoletniego w sytuacjach trudnych dla niego, brak zainteresowania małoletnim, niezwracanie uwagi na małoletniego, brak nawiązywania z małoletnim kontaktu/wchodzenia w interakcje z małoletnim, dopuszczanie do przebywania przez małoletniego w sytuacjach, które są dla niego szkodliwe w sensie psychologicznym (np. przemoc pomiędzy rodzicami, przemoc w mediach, itp.);
- e) **Porzucanie:** pozostawienie małoletniego bez opieki i nadzoru na długi czas lub z intencją pozbycia się małoletniego, w tym wyrzucanie (z domu lub odmowa przyjęcia małoletniego po ucieczce).